

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Literatuur

Chaplin, J. & McIntyre, R. (2001). Hope – An exploration of selected literature. In S. Kinghorn & R. Gamlin (eds), *Palliative nursing bringing comfort and hope*. Edinburgh: Baillière Tindall.

Rood, I. (2019). Veerkracht opnieuw bezien.

Systeemtherapie 31(2), 71-86.

Walsh, F. (2016). *Strengthening family resilience* (third edition). New York/London: Guilford Press.

Crossing borders, linking lives

Fifth European+ Conference of Narrative Therapy and Community Work georganiseerd door NDC2

[Antwerpen, 3-6 juli 2019]

John Robbemon & Wilco Kroon

In de Antwerpse wijk Merksem ligt het prachtige congrescentrum Bluepoint. Een modern gebouw dat een open en warme sfeer ademt en waar de catering van zo'n niveau is dat je je welkom en verwend voelt. Op deze locatie organiseerde het narratief, dialogisch en collaboratief collectief der lage landen, het NDC2, het eerste lustrum van de Europese narratieve congressen, die in 2009 onder de bezielende leiding van Hugh Fox in het Engelse Brighton het licht zagen.

Dagvoorzitters Tineke Haks en Tomas Van Reybrouck weten het congressthema en het narratieve gedachtegoed vanaf de start voelbaar te maken. Al snel wordt duidelijk dat we met tweehonderdvijfenzeventig mensen uit negenentwintig landen en zes continenten naar dit congres zijn afgereisd. Veel deelnemers hebben dus een of meerdere landsgrenzen overschreden (*crossing borders*) om inspiratie op te doen en uit te wisselen met anderen (*linking lives*). Deze sfeer van nieuwsgierigheid en verbondenheid zet de toon voor het volle en diverse congresprogramma dat naast inspirerende keynotes en een veelkleurig aanbod aan workshops, ook stem geeft aan

een aantal mensen uit groepen die worstelen met stigma's. Dit tweedaagse congres, en twee dagen aan voor- en naprogramma, bevat veel meer rijkdom dan in dit verslag kan worden samengevat. Mila Van Goethem, striptekenaar, bracht tijdens het congres met haar tekeningen wel een trefende visuele samenvatting. We doen een poging om een aantal inspirerende momenten te delen en zo een impressie van de rijkdom van het congres te geven.

Jim Duvall, directeur van het JST Institute te Houston (Texas) en redacteur van het *Journal of systemic therapies*, is de eerste keynote. Zijn thematiek heeft veel verbondenheid met die van Robert van Hennik, systeemtherapeut en opleider bij Euthopia, die als laatste met zijn keynote afrondt. Beiden houden zich intensief bezig met narratieve hulpverlenings- en onderzoekspraktijken waarbij genavigeerd wordt op basis van cliëntfeedback (zie ook: Duvall & Beres, 2011; Van Hennik et al., 2018). Mooie quotes passeren de revue bij Duvall: 'Als je bezig bent met je volgende vraag, ben je met je aandacht niet bij de ander' of 'Het gaat niet over therapie, maar over wat therapeutisch is'. Van Hennik pleit voor professionals die hulpverleners en onderzoek dicht bij huis doen. Door samen met cliënten de eigen praktijk te onderzoeken leren we met elkaar en voor de toekomst van ons vak.

Sabine Vermeire, systeemtheoretisch en narratief psychotherapeut en opleider bij Interactie-Academie, geeft een inspirerende keynote over narratief werken met hech-

tingsproblematiek. Uitgaande van de opvatting van gehechtheid als coherente verbondenheid, creëert zij met patiënten en hun omgeving een context voor rijkere verhalen, besef van invloed op het leven en een gevoel van erbij horen. De geïnteresseerde lezer verwijzen we naar Vermeires artikel (2019) waarin zij haar denken en werken in dezen helder en begeistert uiteenzet.

Glenda Fredman, psycholoog, systeemtherapeut en opleider uit Londen, is de laatste keynote spreker. Gloedvol vertellend neemt ze ons mee op haar persoonlijke en professionele zoektocht naar 'het ware zelf'. Wandelend langs de grote theorieën van onder andere Freud en Maslow komt zij uit bij de lokale wijsheid uit haar jeugd in Zuid-Afrika: 'Een mens is een mens vanwege andere mensen'. Ze noemt dit een '*we-dentity*'. Fredman citeert de Amerikaanse filosoof en psychotherapeut Fred Newman: 'You are who you are and who you are becoming at the same time.' (...) 'If we do not relate to (them) as who they are to become, they never become (...)' Daarbij onderstreept zij dat mens worden in relatie met elkaar niet alleen iets van het nu maar ook iets van de toekomst is. Als we mensen worden in relatie met anderen, dan hebben we ook inzet te plegen voor wie we gaan worden. Daarmee ontstaat een belangrijke reden tot sociale actie die opkomt voor elkaars welzijn en die te smalle verhalen, zoals de rassenscheiding destijds in Zuid-Afrika, doorbreekt.

Mooier kan de brug naar het *Voices of the margins*-project niet worden geslagen. De organisatie had besloten podium te geven aan groepen mensen wier stem vaak verdrongen wordt door dominante maatschappelijke opvattingen. Deze opvattingen interfereren niet alleen sterk met het zelfgevoel van deze mensen maar sluiten soms ook onze hulpverlenersoren voor het verhaal van de ander. De vijf *voices of the mar-*

gins zijn door de betrokken mensen zorgvuldig voorbereid en leverden uiteenlopende ontroerende presentaties op. De congresdeelnemers kregen de mogelijkheid hen te ontmoeten middels korte (*outsider-witness*) briefjes. Zo creëren we nieuwe lagen in onze *we-dentity*. Bij het schrijven van dit verslag een ruime week na het congres, merken we dat deze presentaties het sterkst bij ons zijn blijven hangen.

Over de twee dagen verspreid delen vijf groepen hun verhalen: ouders van verslaafde kinderen, mensen die zich gevangen voelen in een DSM-classificatie, mensen met een licht verstandelijke beperking, meisjes die seksueel zijn uitgebuit en jongeren met autisme. Een moeder met een bipolair etiket maakt via acteurs duidelijk hoe sterk dit etiket invloed heeft op hoe zij en haar omgeving naar haar moederschap kijken. Een man die lijdt aan het 'Prader Willy'-syndroom, maakt duidelijk hoe wezenlijk voor hem de inbedding in een familiale, relationele context is, waarbij de liefde van en voor hem een enorme steun is. Ouders van verslaafde kinderen delen hun worstelingen en eindigen hun presentatie met een protestsong tegen de verwoestende effecten van alcohol en drugs. Jongeren met autisme vertellen via metaforen over de vele en te grote onuitgesproken verwachtingen die zij bij anderen en zichzelf ervaren. Een van hen geeft aan hoe hij zijn eigen weg steeds meer vindt: 'Voortgang is voortgang, het tempo doet er niet toe.' Zeer krachtig wordt in een theatervoorstelling het verhaal van de zeventienjarige Aisha gespeeld. Al jong werd ze misbruikt en belandde zij uiteindelijk in situaties waarin zij nog verder seksueel werd uitgebuit. Haar veerkracht en haar verbondenheid met haar zus in combinatie met verhalen van groot onrecht maken diepe indruk.

Aangrijpend is ook de film 'Island of the

hungry ghosts' uit 2018 van regisseur Gabrielle Brady. Het contrast tussen de zorg voor migrerende krabben op Christmas Island en de zorg voor migranten is groot. Waar de krabben konden rekenen op zorg en aandacht, staakte hoofdrolspeelster en therapeut Poh Lin Lee haar fraai in beeld gebrachte hulpverlenende werk met migranten, omdat het voortdurend en onverwacht verplaatsen van migranten haar de mogelijkheid ontnam om betrouwbaar te werken.

Dit is ook een congres van ontmoeten en samen werken aan nieuwe praktijken. De organisatie zorgde voor een kleine vijftig workshops met een breed pallet aan thema's. De ruimte ontbreekt om alle workshops te noemen. Aan drie workshops willen we graag een paar zinnen wijden. Spaanse collega's presenteerden een online groepssupervisiemodel. Zij hebben in hun context grote behoefte aan groepssupervisie, omdat Spanje volgens hen geen cultuur kent van stilstaan bij je persoon en het narratieve werken nog geen grote plaats inneemt in hulpverleningspraktijken. Een opmerking die in de workshop boven kwam drijven was: waarom doen we eigenlijk nog aan individuele supervisie? Is groepssupervisie niet meer helpend en meer aansluitend bij de systeemtheorie?

Marie-Nathalie Beaudoin, psycholoog en directeur van een narratief en neurobiologisch opleidingsinstituut in Californië, stelt dat het brein en het sociaal geconstrueerde verhaal met elkaar te maken hebben. Het brein faciliteert en begrenst onze mogelijkheid tot verhalen. Tegelijkertijd is het brein een verhalenverteller die op verhalen reageert en verhalen maakt. Daarmee vult de ontdekte plasticiteit van het brein de ruimte tussen de modernistische en postmoderne wijze van kijken. Zij slaat zo de brug tussen de lineaire moderne breinwetenschappen en de narratieve

therapie, wat een fris en ander geluid is.

William Madsen, directeur van The family centered services project in Massachusetts, voert een sterk pleidooi voor het aansluiten bij de ander en behandeling te benaderen als collaboratief werk. Veel gezinsgeoriënteerde zorg richt zich naar zijn idee meer op de daarvoor ontwikkelde modellen dan op de samenwerking met gezinnen zelf. Hulpverlening is dan als een restaurant dat de gast al te graag het menu van de dag voorschotelt, in plaats van te luisteren naar zijn wensen voor het diner. Hiermee verbonden is zijn pleidooi voor *mattering*, of mensen zo benaderen dat ze zich gezien en gehoord voelen en de ervaring opdoen dat ze invloed hebben en ergens bij horen. *Mattering* in hulpverleningsrelaties kan, zo betoogde hij uitdagend, niet zonder *mattering* in hulpverleningsorganisaties.

Aan het einde van deze twee dagen gaan we met een vol hoofd en een bewogen hart naar huis. Wat een verhalen. Wat een ideeën. De organisatie heeft zich tot het uiterste ingespannen om dit tot in de puntjes verzorgde en in alles voelbaar narratieve congres neer te zetten. Dit congres was in alle opzichten overvloedig en een congresbundel zou zeer het lezen waard zijn. Van onze kant vooral lof. Een kleine kanttekening hebben we wel: met zoveel mooie verhalen, zoveel verbondenheid en goed contact, moet je opletten niet te gelovig te worden in je eigen denken en praktijk. Niet dat de organisatie daartoe oproept, integendeel, maar het gebeurt gemakkelijk in zo'n sfeer dat een gevoel ontstaat van 'dit is het!' Dat gezegd zijnde: het volgende mondiale narratieve congres is in augustus 2020 in Rwanda.

John Robbemon is werkzaam als systeemtherapeut, psychotherapeut en gz-psycholoog bij Basic Trust en als

Crossing borders, linking lives

supervisor en opleider verbonden aan
Leerhuis ZHZ. E-mail: j.robbe@leerhuiszhz.nl.

Wilco Kroon is werkzaam als systeem-therapeut bij Eleos en als opleider en supervisor verbonden aan Leerhuis ZHZ.

Literatuur

Duvall, J. & Beres, L. (2011). *Innovations in narrative therapy – Connecting practice, training, and research*. New York: Norton.

Hennik, R. van, Strijbosch, E., Doorn, C. van, Lange, R. de, Overveld, T. van & Szablewski, M. (2018). Navigatie in feedback gestuurd systeemtherapeutisch werk. Praktijkgericht onderzoek naar de navigatie van de systeemtherapeutisch werker op basis van feedback, improvisatie en collaboratief leren, *Systeemtherapie*, 30(4) 142-157.

Vermeire, S. (2019). Van onthecht naar verbonden, *Systeemtherapie*, 31(1) 6-24.

Wadouh, A. & G. & Hailley S. (productie) & Brady, G. (regisseur) (2018). *Island of the Hungry Ghosts*, Australië, Various Films.